

Ulasan Buku: Kerajaan dan Perhubungan Awam Politik: Sebuah Mukadimah

Nordiana Zainuddin

Pensyarah Komunikasi,
Fakulti Kemanusiaan, Seni dan Warisan (FKSW), Universiti Malaysia Sabah (UMS)

Mohd Hamdan Adnan, *Kerajaan dan Perhubungan Awam Politik: Sebuah Mukadimah*, University Publication Centre (UPENA), UiTM, 2010, ISBN 978-967-305-406-0, 350 muka surat.

Buku ini membincangkan konsep amalan perhubungan awam kerajaan (GPRP) di Malaysia daripada perspektif penulis yang mempunyai latar belakang GPRP yang kukuh dan pemahaman yang kompleks dan terperinci. Terdapat 18 bab yang dibahagikan mengikut topik yang berkait di antara satu dengan yang lain. Bab 1 dimulakan dengan definisi terminologi GPRP dan persamaan dengan beberapa terminologi yang lain di seluruh dunia. Beberapa kategori perhubungan awam juga dijelaskan dalam bab ini. Bab-bab seterusnya membincangkan sejarah GPRP pada masa silam yang melibatkan zaman pemerintahan dan pentadbiran kerajaan yang efektif seperti Nabi Muhammad S.A.W., Kesultanan Melayu Melaka, Raja Chulalongkorn sehinggalah kepada pentadbiran tiga orang Perdana Menteri Malaysia yang terkini. Cabaran yang dihadapi masa kini adalah penutup kandungan buku ini.

Walaupun konteks penulisan buku ini adalah GPRP di dalam negara, penulis mengupas mengenai amalan baik pentadbiran sesetengah pemimpin negara luar seperti Raja Chulalongkorn, Thai dan Mahatma Gandhi, India. Dalam Bab 3 dan 4, Raja Chulalongkorn digambarkan sebagai seorang yang prihatin terhadap rakyat dan mencontohi gaya kepimpinan khulafa' ar-rasyidin apabila menyamar sebagai rakyat biasa dan menyiasat sendiri kehidupan rakyat tanpa bergantung sepenuhnya kepada nasihat pegawai-pegawai kerajaan. Tindakan ini menyebabkan rakyat meyakini dan mengekalkan kesetiaan kepada sistem beraja Thai. Impak masih boleh dilihat sehingga hari ini apabila hukuman berat akan dikenakan kepada pesalah sekiranya terdapat sebarang cubaan atau dakwaan yang berunsur negatif terhadap sistem beraja di Thai. Mahatma Gandhi pula dikenali sebagai satu-satunya pemimpin yang mampu mempengaruhi dan mengubah sesuatu polisi atau tindakan kerajaan British yang menjajah India pada ketika itu dengan tindakan anti-keganasan beliau terutamanya kempen 'Salt March' pada tahun 1930. Segala tindakan beliau hanya dengan satu matlamat untuk mendapatkan kemerdekaan India.

Amat menarik apabila beberapa bab iaitu bab 2, 14 dan 15 membincangkan, mengkritik dan menganalisis kelemahan dan kekuatan pentadbiran dua mantan Perdana Menteri Malaysia dan yang terkini iaitu Tun Mahathir Mohamad, Tun Abdullah Ahmad Badawi dan Dato' Seri Mohammad Najib Abdul Razak. Kemahiran perhubungan awam Tun Mahathir dipuji walaupun pernah dikritik sebagai 'Malay-ultra' oleh segelintir rakyat Malaysia. Beliau dianggap sebagai 'mesra media' apabila sering menjawab persoalan media dengan ayat ringkas tetapi padat dan tepat. Pemikiran 'di luar kotak' beliau berjaya disampaikan kepada rakyat Malaysia dengan penggunaan media cetak dan elektronik secara jelas dan disokong oleh rakyat yang memahami kepentingan tindakan beliau untuk tempoh masa panjang. Tun Abdullah digambarkan sebagai seorang pemimpin yang menerima keyakinan tinggi daripada rakyat Malaysia pada awal pentadbiran beliau sebelum mulai hilang

sokongan. Kekuatan beliau adalah mengamalkan kesederhanaan dan 'mesra media' Beliau dikatakan terlalu dipengaruhi oleh nasihat Khairy Jamaludin, menantu beliau dan tidak mempertimbangkan beberapa aspek pentadbiran negara sewajarnya sehingga menyebabkan ekonomi Malaysia tidak stabil dan pelabur hilang kepercayaan terhadap pasaran Malaysia. Pentadbiran Dato' Seri Mohammad Najib pula dianggap cemerlang kerana berjaya memulihkan reputasi buruk Malaysia kepada keadaan asal setelah beberapa tahun mentadbir. Beliau dianggap telus, 'mesra media' dan menggunakan media sosial untuk berinteraksi dengan rakyat Malaysia. Tidak dinafikan wujud percanggahan pendapat ketelusan beliau dalam aspek kebebasan bersuara. Ketika buku ini ditulis, Akta Keselamatan Dalam Negeri 1960 (ISA) belum dibubarkan dan digantikan dengan Akta Kesalahan Keselamatan (Langkah-langkah Khas) 2012 (SOSMA). Prinsip kebebasan bersuara dan hak-hak kemanusiaan yang dijadikan keutamaan oleh pentadbiran beliau adalah asas kepada beberapa perubahan besar dalam landskap politik dan komunikasi di Malaysia apabila demonstrasi aman di tempat tertutup dibenarkan di samping beberapa syarat lain. Perbincangan gaya komunikasi setiap pemimpin ini dibincangkan bukan secara terperinci dan juga tidak secara dasar tetapi cukup memberi kefahaman tindakan dan cabaran yang dihadapi oleh mereka ketika tempoh pentadbiran masing-masing.

Bab 5, 7, 11, 14 dan 15 menunjukkan permulaan, pembentukan dan perkembangan GPRP berdasarkan beberapa catatan sejarah. Perkaitan kandungan Sejarah Melayu, Hikayat Hang Tuah dan GPRP menunjukkan GPRP telah sedia diamalkan sejak zaman Kesultanan Melayu Melaka. Delegasi diplomatik Dinasti Ming yang menghantar Laksamana Cheng Ho untuk menjalin hubungan antara dua kerajaan demi menjamin keselamatan dan sebagai pengiktirafan Maharaja China terhadap kedaulatan dan kekuatan Kesultanan Melayu Melaka pada waktu itu. Penulis membincangkan bagaimana setiap pemerintah mempunyai struktur pentadbiran kerajaan sendiri seperti mewujudkan jawatan Bendahara, Temenggung dan Laksamana di Melaka. Struktur ini ditambahbaik secara berperingkat dan dipengaruhi juga oleh gaya pentadbiran kolonial yang pernah menjajah Malaysia sehingga membentuk sistem organisasi yang terdapat pada hari ini di Malaysia. Kementerian Penerangan, Komunikasi dan Kebudayaan (KPKMB) yang merupakan beberapa gabungan kementerian berkaitan yang dibentuk pada tahun 2009 misalnya mempunyai tanggungjawab menjaga kepentingan semua pemegang berkepentingan seperti agensi kerajaan, penyedia telekomunikasi dan rakyat. Perubahan objektif dan strategi komunikasi yang dirancang kerajaan terutama perubahan dan cabaran ketika menyalurkan maklumat ketika insurgensi tahun 1948 dan ketika waktu aman membuka minda bahawa sesiapa sahaja yang memimpin Malaysia perlu mempunyai daya pemikiran yang kreatif, berpandangan jauh, strategik dan berkomunikasi dengan hikmah dan bijaksana.

Secara keseluruhan, buku ini merupakan pengenalan yang lengkap untuk bacaan pengetahuan GPRP di Malaysia. Kandungan buku ini sesuai untuk bacaan khalayak khusus seperti pengamal perhubungan awam di Malaysia, pelajar bidang komunikasi, politik, sejarah dan hubungan antarabangsa. Beberapa perspektif Islam dalam GPRP dibincangkan walaupun tidak banyak tetapi cukup untuk mengimbangi sistem kerajaan kolonial, purba atau tradisi yang dibincangkan. Beberapa contoh yang diulas berdasarkan perspektif penulis memberi nilai tambah dan dimensi baharu dalam mengkaji cabaran GPRP untuk masa kini dan masa depan malah boleh dijadikan panduan untuk menambahbaik GPRP di Malaysia.